

ISKOLA ÉS HONISMERET

Tanítómestereink

Milleker Rezső:

Honismeret¹

(Részlet)

[...] Az a nép, amely nem tud hazájában szépet találni, amely földjéért nem tud többé rajongani, hanem mindig csak a hasznosat nézi, az a nép halálra ítélt nép. Nemcsak a hasznos iránti érzék kell, hogy éljen a népben, hanem a szép érzés is, és a nemesebb iránti rajongás.

Valamikor Rousseau az ő nagy jelszavával a mesterkélt kultúrát visszavezette a természethez. Ma éppen olyan nagy szükségünk van arra, hogy visszatérjünk a természethez, mint akkor, csak hogy egy megszorítással, ti. a *mi természetünkhöz*. Évről évre viszik a vonatok a pénzes és pénztelen utasokat egyaránt a külföld felé. A pénz és a munkaerő egyaránt elvágynak, és közéletünk éppúgy hibás, mint iskolai nevelésünk, hogy a gondolkodó középosztály, éppúgy, mint a vagyontalan néprétegek az ideált mindig idegen országokban, idegen földön keresik. Szinte megmérhetetlen az a kár, amely erkölcsi és anyagi értékben egyaránt éri az államot, amikor ez a mai napon mindinkább elharapódzó idegenszeretet és a vágy az idegen föld után elhatalmasodik. A nemzetietlenségnek nincsen nagyobb előkészítője, mint az idegenimádat, az idegen népek és idegen földek kritika nélküli bálmulása, és az ezáltal kiváltott vágy jobb hazák iránt. Már a középiskola bünt bűnre halmoz, amikor a klasszikus területek leírásakor Hellász és Róma földjét csak szuperlatívuszokban, túlzó és a valóságnak meg nem felelő szép beállításban mutatják be a fogékony gyermeki léleknek. Kevés középiskolai diák hallotta még így dicsérni saját szülőföldjét, annak sok rejtett báját, szépségét, természeti és művelődési kincseit, de annál többet hallott a külföldről, német, francia, olasz földről, úgy, hogy nem csoda, hogy ha a tanuló is ezeket az országokat – mint fejlettebb és szebb országokat – többre becsüli a sajátjánál, mert hiszen a sajátja iránti érzés, a mindennapi megszokás következtében úgy is tompult. Ahogy a művelt osztálynak idegenbe vágyása állandó vándorlási, utazási ösztönt okoz, úgy nem kevésbé okoz a téves beállítás, a kritikahiány és saját helyzetének meg nem ismerése még inkább vándorlási, kivándorlási ösztönt a munkás népnél. A mindennapi élet nyugtalansága és törtetése, a békétlenség és izgékonyosság oly kultúrát eredményezett, amely bár sokoldalú, sok mindenhez hozzászól, de mindinkább nélkülözi az elmélyedést, az igazi tudást. A felületesség kultúrája veszi át az elmélyedés kultúráját, és a modern embernek minden tettét jellemzi az idegesség, az ideges törtetés, és ennek eredménye a *szellemi hontalanság*. Ahogy a természet-rajongó előtt idegen országok állanak mint a szépség csúcspontjai, úgy a modern kultúremler előtt az idegen kultúrák megbecsülése és akármilyen megismerése a fontos, és önkéntelenül hozzátartozik ehhez a saját kultúra tudatos vagy öntudatlan lebecsülése. Saját hazájában ritkán utazik az emberiség eme típusa, mindent rossznak, lebecsülendőnek talál, és válogatás és kritika nélkül rajong mindenért, ami idegen. Csoda-e, hogyha a művelt osztálynak eme hitehagyása átragad a még kevesebb etikai gyakorlattal bíró munkásosztályra, hogy az évről évre mindinkább jobban külföldön keresse, ha nem is az etikai szépet, de az anyagi boldogulás lehetőségeit. Hiába vannak újságokban, folyóiratokban intő szavak

¹ 130 évvel ezelőtt született Milleker Rezső (1987?1945) földrajztudós, a debreceni egyetem professzora Nevéhez fűződik – többek között – a debreceni nyári egyetem megindítása, a meteorológiai szolgálat megszervezése, az egyetemi nyomda létrehozása. 1936-ban. Budapesten jelent meg *Modern honismeret* című tanulmánya. Az itt közölt szemelvény ennél korábbi, felolvasásként hangzott el a Tisza István Társaság 1924. április hó 29-én tartott közgyűlésén. A szöveget a mai helyesíráshoz igazítottuk. (A szerk.)

a külföldi élet veszedelmeiről, mégis a levegőben van annak a hite, hogy mindenütt jó, csak itthon rossz.

Mindezért szükséges az igazi honszeretet, az igazi honérvés kifejlesztése a különböző műveltségű osztályokban. Az igazi hazaszeretet és a hon megbecsülése csak ott fog gyökeret verni, ahol a hazaszeretetet nem politikai kortesbeszéd, hanem a politikai morál csekély értékű frázisaiból merítik, hanem ott, ahol a honi rög igazi megismerése és megbecsülése vezet rá az embereket. A vidéki embereknek városokba való tódulását, a városiaknak a Nyugat felé vonulását, az étellel nehezen küzdőknek külföldre való vándorlását meg fogja akasztani az a tudat, hogy másutt sem könnyebb a létért való küzdelem, mint itthon, hogy másutt sem szabadabb az élet, mint saját hazájában, sőt nehezebb. A feladat nehézsége különben nem is abban rejlik, hogy megértessük mindenkivel azt, hogy mihelyt kiteszi a lábát hazájából, akkor hontalanná válik, és idegen népek keretén belül a hontalansághoz a jogtalanság is csatlakozik, a feladat nehézsége abban rejlik, hogy azt az előítéletet, amely itt a hazában a hazai föld és a hazai foglalkozási ágak iránt van, leküzdjük. [...]

Szükségünk van először arra, hogy a tudomány segítségével felkutassuk és összefoglalva ismertessük mindazokat a kincseket, amelyeket a magyar hon rejt magában. [...] Mert hogyan kívánhatjuk mi az idegen népektől, hogy ismerjenek bennünket, ismerjék földünket, ismerjék természeti és gazdasági egységünket, ha mi magunk nem ismerjük. Porból lettünk, hazai porból, s önnön magunkat becsüljük meg akkor, ha ezt a rögöt, amely életet és pihenőt ad, megbecsüljük.

Gondolatok a III. Országos Hon- és Népismeret Konferenciáról

(Pécs, 2016. november 18–20.)

Honismereti Szövetségünk immár hagyományosan céllal, harmadik alkalommal rendezte meg az *Országos Hon- és Népismeret Konferenciát* 2016. november 18–20-a között *A hon- és népismeret tanórán kívüli lehetőségei, módszerei* témakörben, *Tárgyi és szellemi értékek gyűjtése, feldolgozása, átadása* alcímmel. A Baranya Honismereti Egyesület vállalta a társszervező házigazdai feladatokat (szállás, étkezés megszervezése, program megtervezése, stb.) – Gál András elnök vezetésével. Segítségünkre volt az előkészítő, szervező, lebonyolító munkában a Pécsi Tudományegyetem Történettudományi Tanszéke prof. Dr. Majdán János és dr. Gözsy Zoltán közreműködésével.

Miután az egyetem akkreditáltatni szeretné a hon- és népismeret tanítását az egyetemen, célunk közös volt: elméleti és gyakorlati ismeretekkel segítsük azokat a főiskolai, egyetemi hallgatókat, akik – elsősorban történelem szakon – készülnek a tantárgy tanítására. A programot már az előző két konferencia szerves folytatásaként terveztük és állítottuk össze.

Az *első napon* a konferencia ünnepélyes megnyitóján dr. Páva Zsolt – Pécs Megyei Jogú Város polgármestere – megtiszteltetésnek nevezte, hogy helyet adhatnak a rendezvénynek, hangsúlyozva, hogy ahol élünk, annak a helynek van múltja, történelme, amelyet ismerni kell. Régmúlt történelmi esemény emlékeit idézték szeptember elején a szigetvári ostrom 450. évfordulója alkalmából, októberben pedig gazdag rendezvényekkel emlékeztek 1956 hatvanadik évfordulójára. Visszaidézte a pécsi harcokat, kihangsúlyozva, hogy az egész országban a legtovább itt tartottak a küzdelmek, sokáig kitartottak a „*meceki láthatatlanok*”. Az ő emlékükre kiadvány is készült, amelyet minden résztvevőnek ajándékba adott.

A Baranya Honismereti Egyesület nevében dr. Simor Ferenc örökös elnök köszöntötte a résztvevőket, visszatekintett a megyei egyesület múltjára – megidézve mindazokat, akik nagyon sokat tettek a honismeretért, így Timár Irmát, Gábori Imrénét. Kiemelte dr. Varga Károly személyét, aki a '60-as évektől megalapozója, elnöke volt a megyei honismereti mozgalomnak, nagyon sok kezdeményezést indítva el, többek között a szakkörvezetők képzését, aminek igen sok eredménye volt a megyében. Az elmúlt évtizedek gondjai mellett reménykedett, hogy a főiskolai, egyetemi oktatás újra hozhat sikereket a honismeret terén.